

Zálohování PET lahví a plechovek na Slovensku: úspěšný projekt, který může inspirovat i Českou republiku

25.10.2024 - | PROTEXT

„Naší hlavní motivací bylo snížit littering nápojových obalů, ale brzy se ukázalo, že to je také příležitost, jak zlepšit celý odpadový systém,“ vysvětluje Michal Bakyta, který během zavádění zálohového systému vedl na slovenském Ministerstvu životního prostředí sekci odpadového hospodářství. „Není správné, aby byli výrobci trestáni za to, že uvádějí na trh snadno recyklovatelné obaly z kvalitních materiálů, zatímco ti, kteří produkují obaly z obtížně recyklovatelných materiálů, z toho jen profitují,“ dodává. Naráží tím na skutečnost, že v současnosti výrobci PET lahví (a jejich uvaděči na trh) dotují likvidaci plastových obalů, které nelze recyklovat.

Příležitost uzdravit odpadový systém

Přestože se zavádějí reformy, jako například zákaz jednorázových plastů, máme na evropském trhu stále obrovské množství nerecyklovatelných a zbytečných plastů. **Za rok 2024 zaplatí Česká republika za nízkou míru recyklace plastů asi 2,5 miliardy korun. Systém zálohování, už jen díky vyšší míře recyklace PET lahví, dokáže tuto částku snížit o půl miliardy korun ročně*.**

Zásadní změnou by podle Michala Bakyty bylo vyslat výrobcům signál, že na trhu nejsou vítané komodity, které zatěžují životní prostředí. „Věřím, že pokud budu vyrábět ekologičtější, environmentálně šetrnější a udržitelnější výrobky, měl bych platit méně než výrobce, který výrazně zatěžuje životní prostředí. To je ten klíč,“ dodává.

Bič na littering a uzavření materiálové smyčky

Pravidelně prováděné analýzy a zpětná vazba od správců národních parků potvrzují, že volně pohozené nápojové obaly po zavedení zálohování na Slovensku prakticky vymizely. „Littering byl obrovský problém, zejména ve městech. Nápojové plechovky a PET lahve byly prakticky všude. Díky zálohování se však situace dramaticky zlepšila,“ potvrzuje Michal Bakyta. Dva roky po zavedení zálohování kleslo množství PET lahví o 90 %, a množství odhozených plechovek dokonce o 95 %.

Jedním z hlavních přínosů zálohového systému na Slovensku je uzavření materiálové smyčky u PET lahví. V roce 2023 se více než 70 % vysbíraných obalů vrátilo zpět k výrobcům, kteří si recyklovaný materiál zakoupili od operátora zálohového systému a použili jej na výrobu nových lahví. „Zálohování umožňuje, aby kvalitní a čistý materiál byl znovu použit v maximální možné míře a opakovaně,“ vysvětluje Bakyta.

Zkušenosti slovenských obcí

Pozitivní dopad zálohování potvrzují i zkušenosti starostů slovenských obcí. Josef Ligač, někdejší starosta obce Cabaj-Čápor, popisuje: „Lidé měli zpočátku obavy, ale velmi rychle pochopili, že zálohování má smysl a obec je nyní mnohem čistší.“ Obavy z dopadu na malé obchody se také nepotvrdily. „Zákazníci obchodům v naší obci nebyli a nepořádek kolem košů od tzv. vybíračů jsme nezaznamenali, protože se zálohované PET lahve ve směsných koších téměř nevyskytují,“ dodává Ligač.

Výzva pro Česko: efektivní odpadový systém

Česká republika nyní chystá zavedení zálohového systému na PET lahve a plechovky a novela zákona o obalech, která zálohový systém navrhuje, již postupuje legislativním procesem. Pro Česko je zálohování zatím jediná známá cesta, jak splnit recyklační cíle EU. AOS EKO-KOM již vydal prohlášení, že **bez zálohování nebude Česko schopno splnit cíle sběru hliníkových obalů, zejména plechovek. Nejpozději od roku 2028 tak bude ČR zálohování muset zavést povinně.**

Obavy některých obcí, že by pro ně bylo zálohování nevýhodné, jsou neopodstatněné. Finanční dopad na obce vyrovná AOS EKO-KOM, který má povinnost zajistit plnění cílů recyklace a pokrýt veškeré náklady spojené se sběrem a recyklací obalů. „*Pokud systém zavedete správně, nebude to bolet ani výrobce, ani obce,*“ uzavírá Bakyta.

Zálohový systém, fungující již v 16 evropských zemích by tedy mohl být inspirací i pro Českou republiku, která zálohování potřebuje nejen kvůli splnění cílů Evropské unie, ale také pro dlouhodobou udržitelnost a efektivitu celého odpadového hospodářství.

**propočet Institutu Cirkulární Ekonomiky*

O iniciativě Zálohuje.cz:

Iniciativa Zálohuje.cz byla založena na jaře roku 2018 a od té doby akceleruje celospolečenskou debatu o zavedení systému vratných záloh na nápojové PET lahve a plechovky v Česku, aby došlo k posílení principů oběhového hospodářství. Za dobu své činnosti představila celou řadu odborných studií, jak zlepšit sběr nápojových PET lahví a plechovek, aby se po použití nestávaly bezcenným odpadem, ale plnohodnotnou surovinou umožňující opakovanou recyklaci „z lahve do lahve“ a z „plechovky do plechovky“. Momentálně má iniciativa 28 členů.

<https://www.ceskenoviny.cz/tiskove/zpravy/zalohovani-pet-lahvi-a-plechovek-na-slovensku-uspesny-projekt-ktery-muze-inspirovat-i-ceskou-republiku/2586958>